

kai és kereskedelmi szerződéseket illető tárgyalásokat vezette. 1931-ben Haile Selassie koronázásán külön megbízott jelent meg Japán részéről, amikor is a japán császár és a negus kölcsönösen megajándékozták és kitüntették egymást.

1932-ben jelentős tárgyalások indultak abba az irányba, hogy a Japán és Abesszinia közti barátságot házassággal pecsételjék meg. Egyik legrégebbi japán arisztokrata család, a Kuroda-család leányát szemelték ki feleségül az abesszin trónörökös számára. Ezzel az egyszerű kombinációval akarták előkészíteni a talajt a Japán tanácsadók, instrukturok stb. bevonulására. Mindez a tervezgetés azonban — angol és olasz nyomásra — megfeneklett.

A japán sajtóban kétféle magatartás érezhető az afrikai háborúval kapcsolatban. Ez a kétféle magatartás a japán imperializmus visszhangja.

Az első felháborodva tárgyalja az olasz imperiálizmus abessziniai akcióját s az ázsiai és afrikai népek „faji jogait“ hangsúlyozza, amikért Japán „küldetésesen“ mindig sikraszállt. A polgári lapok többsége így olaszellenes. Ennek a sajtónak a jobbszárnyán a japán gyarmatosítók ideológusai állnak, akik a maguk imperialista Ázsia-politikáját az olasz kaland elleni tiltakozással leplezik. A japán „Pánázsia“ hívők harcos proklamációi és önkéntes toborzásai a független „színes“ Abesszinia érdekében s a fehér imperializmus ellen kétségtelenül a japán imperializmus politikai irányvonalát juttatják ki-fejezésre. Az erős olaszellenes hangokat természetesen távolról sem az elnyomott népek védelme diktálja. Az olaszellenes nyilatkozatok, melyek egy pillanatra sem nőttek olaszellenes akciókká, gyökere épp az ellenkező talajból táplálkozik: a japán imperializmus törekvésekkel kedvező talajt vél előkészíteni az angol imperializmussal való további tárgyalásokra, mely pillanatnyilag szemben áll az olasz igényekkel. A japán diplomácia szemében „célszerű“, ha Anglia „beleragad“ az európai ügyekbe, mert ez szükségszerűen gyengíti Angliát a japánok által érdekelt Távolveleten.

A másik hang, ami a japán sajtóban az afrikai háborúval kapcsolatban kifejezésre jut, japán európai ügyekben való *érdektelenséget* húzza alá. A katonai körökhöz közelálló nagytekintélyű *Kokumin* című lapot elsősorban a *harmadik-fél* szerepű államok, mint pl. Németország magatartása érdekli s nyomában a japán imperialista sajtó félreérthetetlenül a „nagy háború“ megindítására való előnyös helyzetről beszél. (S.)

VILÁGPOLITIKAI JEGYZETEK

PALESZTINA ÉS AZ AFRIKAI HÁBORÚ. Amint Afrika és a Földközi-tenger gyarmati országainak népei mindjobban növekvő éberséggel figyelik az olasz hadviselés minden lépését, úgy Palesztinában is e népszerűség minden rétege, ha nem is egyforma állásfoglalással, de figyelemmel követi az afrikai háború minden mozzanatát. Nagyon természetes ez. A háború már első hónapjaiban lét vagy nem lét kérdése elé állította Palesztina több rétegét.

Palesztina, mely a történelem ősideje óta a népek harctere volt, a jövő háborújában is nagy szerepre hivatott. A haifai kikötő kiépítése, a Mossul-haifai petróleumvezeték lefektetése, a felépítendő Haifa-bagdadi, valamint a rekonstruálandó hedzsászi vasut, a Haifa-akabai betonut, a számtalan repülőtér és stratégiai út építése, mind arra mutat, hogy

Palesztina az angol imperializmus közelkeleti főbázisává lép elő. Malta, az eddigi főbázis, a haditechnika fejlődése folyamán stratégiai jelentőségét sokban elvesztette. Egyiptom nem az a megbízható jóbarát, ami régen volt. Ciprus pedig örökké forrong, és megbizhatatlan. Ezért a még egy csomó ok miatt (pl. a Palesztina-Transzjordánia-iraki szárazföldi átjáró biztosítása India felé stb.) esett az Impérium választása a Földközi-tenger e negyedik stratégiai pontjára, Palesztinára. Nem utolsó szerepet játszik a zsidó kolónia jelenléte sem. S amilyen mértékben nő a Földközi-tenger körül a háborús veszély, oly mértékben erősíti Anglia e stratégiai bázisokat, növeli a légi- és vízi-flottát, szállítja a katonát és a zsidó bevándorlót. Ezzel egyidejűleg szaporodnak a háborús szimptomák is. Az árak szöknek, egyes árúk eltűnnek a piacról. A bankok beszüntetik a kölcsönöket. Ez természetesen magával hozza a háborús pánikhangulatot. Ez utóbbi halálos csapást jelent az építkezésekre s evvel kapcsolatban a zsidó városi településre, mely közvetlenül, s az iparra, mely közvetve ezekből az építkezésekből élt. Az abba maradt építkezések következtében október első napjaiban a zsidó kolonizáció 20.000 munkanélkülit számlált. A „prosperity“ kábulatból fölcúszott zsidók előtt hirtelen fölrémlett az egész cionista telepítés talajtalansága. Viszont hol itt a menekvés? Hol itt a biztonság a teljes gazdasági megsemmisülés elől? Ismét csak ott, ahonnét eddig is a veszély órájában a segély jött: John Bull trópus-kalapos árnyéka mögött.

Az arab fellah és beduin, kit ugyan a bankok kölcsönei érdekelnek, a háborús helyzetből nem várhat semmi jót a maga számára. Az élelmiszerek árának emelkedése, a gyarmati hatalom fokozódó fegyverkezése, a zsidó bevándorlás növekedése mély nyugtalansággal tölti el. S az arab vezetőkörök, melyek mindig a felső hatalmat igyekeztek szolgálni, ráébredtek a tömegek nyugtalanságára. Ráeszméltek, hogy egy imperialista érdekért folytatott háborúban az összarab érdekek csak veszíthetnek. Emlékeznek, hogy a Lawrence által ígért Arab Birodalom fölött hogyan osztozkodtak az imperialista hatalmak s ma az olasz propaganda hasonló ígéretei már nem tudnak gyökeret verni. Érzik, hogy nincs hova fordulniok, ha nem önmagukhoz, a saját népükhöz. S ennek nyomán ébred az arab egység akarata s azok a pártok, melyek néhány hónappal ezelőtt még elkeseredetten harcoltak egymás ellen (a jeruzsálemi mufti és Saub Arsizlan olasz barátkozása miatt), ma közelednek egymáshoz. Nabluszban például új párt alakult, melynek egyetlen kijelölt célja az arab pártok egyesítése.

S míg ők a valóság felismerése nyomán készülődnek a jövő felé, a cionista sajtó végsőkig menő erőfeszítéssel igyekszik bizonyítani, hogy nincs háborús veszély s a gazdasági pangás csak a fölösleges ijedelem eredménye. Am a bankkörök értesülései jobbak s a kölcsön kifizetések nem indultak el. A cionista kolonizáción pár nap leforgása alatt a csőd jelei ütöttek ki. Ezeket a jeleket azonban a gyarmati hatalom a folyton erősödő arab megmozdulások miatt kénytelen takarni. Ezért jelentette ki a palesztinai főkormányzó, A. Waccoophe főkormányzó tekintélye hangoztatásával, hogy Palesztina nem kerül az olasz-abesszin háború sodrába. Ez a kijelentés tényleg eloszlatott némi aggályokat, hatása azonban már múltóban: a válság láthatólag közeledik a mélypontjához. Mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a főkormányzó minden megnyugtatója ellenére a zsidó munkások nagy tömege kénytelen volt fölvonulni a telavivi városháza elé munkáért, kenyérért, valamint a munkanélküli tartaléksereg bevándorlás útján való további növelése ellen. Ezek a tények és események fázisai annak a nagy, világot átfogó-

esemény- és tény-állománynak, mely egy új változás közeledését jelzi. A jövő inkább sejtés, kívánás, mintsem bizonyosság. Ám, ahogy az utólsó hónapok világméreteken e frontok tisztázásához vezettek, úgy itt is napvilágra jutottak azok a tények, melyek az ország jövő fejlődésére jelentőséggel bírnak. És pedig:

a) a zionista kolonizáció gyökértelensége, mely a jövő világrendés első rázkódásakor összeomlik;

b) az ország nyílt militarizálása a brit imperium által s ezzel egyidejűleg a látszólag semleges nemzetiségi politikáról a nyílt zsidóbarát politikára való áttérés;

c) az arab tömegek mozgolódása, vezetőik szembekerülése a gyarmati hatalommal, pártjaik egyesülési törekvései.

Ezek a tényezők, amiket az olasz-abesszin háború fedett fel és fejlesztett ki, játszóik majd Palesztina további belső fejlődésében a főszerepet.

(Telaviv)

Bálint János

A FRANCIA RADIKÁLIS PART KONGRESSZUSA. Franciaország a kisipar, a kiskereskedelem és a törpe-birtok hazája. Ha ezen a jellegén a tőkés monopolizálódás sokat változtatott is, úgy a változással együtt járt a monopolizálódás minden rossz vonása. Így a monopolkapitalizmus és annak válsága nem tudta a középosztálybeli rétegeket fölszivni és elhelyezni a nagyipari termelésben, mint ahogyan nem tudta a kisbirtok rendszert sem megtörni. Franciaország még mindig a „classes moyennes“ klasszikus országa. Ép' ez a (tőkés szempontból vett) hátramaradottság, a tőkekonzentráció aránylag alacsony foka eredményezi, hogy Franciaország gazdasága még mindig nem jutott ki a válságból és nem, ment át a depresszióba. Sőt, nemhogy a válságon nincs túl, de válsága egyre jobban súlyosbodik, a termelés a fogyasztással együtt tovább csökken, a munkanélküliség nő, a külkereskedelmi forgalom esik, a mezőgazdasági válság tovább pusztít. Különben is mint agrárország mindaddig nem remélhet javulást, míg a mezőgazdaság talpra nem áll. Igaz, hogy legutóbb a búza ára emelkedett, ez azonban nem a gazdasági élet normális menetének, hanem a rossz termés eredménye. (A búza mázsánként 50-ről 70 frankra emelkedett, viszont Franciaországban csak 100 frank körül fizetődik ki a termelés.) Mindezen a nemzeti egység kormánya a régi *be nem vált* módszerrel próbál segíteni. Doumergue bevezette, Flandin gyakorolta, Laval pedig egyenesen „nagyban termeli“ a szükségrendeleteket, amiknek a száma eddig kb. félezerre tehető. A mennyiségileg szép, de minőségileg gyenge Laval-féle rendeleti kormányzás, akár a Brüningé, nemcsak nem enyhít, de egyenesen súlyosbit a helyzetet. A szükségrendeletek lényege: áthárítani a válság terheit a dolgozókra. Ennek következtében azonban a fogyasztás rohamosan csökken, a tőke visszahúzódik az üzleti élettől, (nincs elég haszonra kilátás) munkanélküliség stb. Az ár-index 113 helyett 120. Az államháztartási deficit 6-7 milliárd... Ilyen körülmények közt a szükségrendeletek által sujtott tömegek természetesen elégedetlenek. Ez az általános elégedetlenség jutott kifejezésre a legnagyobb franciaországi párt, a radikális párt október hó legutolsó napjain tartott pártkongresszusán.

A gazdasági válság a polgári demokráciában mindig élénk politikai erjedéssel jár. Ezért a radikális párt kongresszusán is első sorban politikai s csak másodsorban gazdasági kérdésekről volt szó. A kongresszust mindenképp a fasiszta veszély uralta. A finánc-tőke által